

ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНИ: ВІД ПЕРИФЕРІЙНОГО БУФЕРА ДО КЛЮЧОВОГО ЕЛЕМЕНТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ (КОМУНІКАТИВНО-ДИСКУРСИВНИЙ ВИМІР)

© Валентина
БОГАТИРЕЦЬ

© Ярослав ЗОРІЙ

DOI: [https://doi.org/10.30525/
978-9934-26-709-3-5](https://doi.org/10.30525/978-9934-26-709-3-5)

У сучасній європейській безпековій архітектурі Україна проходить через революційний період трансформації: від периферійного буфера до ключового елемента стратегічної стабільності. Однак за цим процесом приховані глибокі і часто конфліктні світогляди, суперечливі очікування та хибні уявлення, що формують основу стратегічного дискурсу. Саме через цю призму розгортається боротьба за визначення ролі України у світовій політиці – боротьба, яка має руйнівні наслідки для людських життів і безпеки регіону. Наше дослідження спрямоване на аналіз трансформацій у стратегічній комунікації, їх коренів і наслідків у контексті європейської безпеки, з особливою увагою до ролі мови як ключового інструменту формування і впливу на стратегічний дискурс. Водночас, мова виступає не лише засобом передачі інформації, а й потужним чинником формування ідентичності, впливу та взаємодії у глобальній безпековій архітектурі.

«Мова – це емоція», – як проникливо наголосив провідний експерт у галузі перекладу, локалізації та термінології Клаус Фляйшман, підкреслюючи, що мовне вираження ніколи не є нейтральним засобом комунікації, радше афективним та когнітивним інструментом, за допомогою якого окремі особи та суспільства конструюють значення¹. Дискусії щодо термінології, які часто сприймаються як суто технічні чи бюрократичні, насправді є глибоко емоційними актами. Вони розкривають колективні ідентичності, системи цінностей та світогляди, які формують те, як актори сприймають себе та інших. За словами криються усталені звички мислення, культурні цінності та ідеологічні орієнтації; таким чином, мова стає одночасно відображенням і рушійною силою політичної та соціальної поведінки. У міжнародних відносинах, де комунікація слугує основним меседжем про наміри, встановлення легітимності та переговорної сили, емоційні та символічні виміри мови набувають стратегічного значення. Непорозуміння чи хибне сприйняття – лінгвістичні, когнітивні, чи ідеологічні, часто визначають траєкторію міждержавних відносин та динаміку конфліктів. У цьому контексті Україна є парадигматичним випадком: нація, розташована на перетині конкуруючих цивілізаційних наративів та стратегічних імперативів. Протягом десятиліть її по-різному описували як «буферну зону», «державу на передовій» або «міст» між Сходом і Заходом – ярлики, які мають однакову політичну та семантичну складову. Кожне з цих формулювань містить приховані сенси щодо суверенітету України, її ідентичності та її місця в рамках європейського та світового порядку.

Проте сучасна трансформація України – *від геополітичної периферії до статусу стратегічного партнера* – ілюструє, як взаємодія комунікації, когнітивних упереджень та світоглядних підходів сприяє переосмисленню структурних засад архітектури безпеки Європи. Повномасштабне російське вторгнення 2022 р. стало каталізатором не лише військової та дипломатичної трансформації, але й глибокого дискурсивного зсуву у тому, як Україна артикулює та зберігає свій суверенітет. Суперечка щодо мови – зокрема, термінів, наративів та фреймів, що використовуються для опису конфлікту чи війни, його причин та ставок – розкриває, якою мірою стратегічні результати опосередковуються комунікативними практиками та інтерпретаційними рамками.

Автори проаналізували чинники, що формують майбутнє становище України в рамках європейської архітектури безпеки, зосереджуючись на взаємозв'язку між комунікацією, хибними уявленнями та світоглядними орієнтаціями.

¹ Fleischmann K. Starting a Terminology Project: from Idea to Launch, 2024 Summer School of Translation: "Corpus Technologies for Terminology Management" (1–9 July 2024). URL: <https://www.facebook.com/share/p/17EeepGyET/?mibextid=wwXlfr>

Вони стверджують, що лінгвістичні та когнітивні асиметрії між міжнародними акторами не лише перешкоджали взаєморозумінню, а й спричиняли виникнення структурних вразливих аспектів у колективному уявленні про безпеку. Аналізуючи спосіб взаємодії емоційних, культурних та ідеологічних аспектів мовної комунікації з процесами геополітичного прийняття рішень, у дослідженні ширше окреслено механізми, через які приховані сенси, інструменти влади та ідентичність взаємодіють у процесах відновлення та переосмислення безпекового простору у поствоєнній Європі.

З методологічної точки зору, застосовується міждисциплінарний підхід, який поєднує дискурс-аналіз із конструктивістськими теоретичними засадничими положеннями, запозиченими із теорії міжнародних відносин. Для досягнення дослідницьких цілей автори аналізують політичні документи, дипломатичні заяви та медійні наративи з метою встановлення механізмів формування сприйняття стратегічної ролі України через призму комунікативних фреймів. Аргументація викладається у трьох основних частинах: по-перше, здійснюється концептуалізація комунікації та хибного сприйняття як ключових змінних у міжнародних відносинах; по-друге, досліджується процес трансформації дискурсивної позиції України, яка змінюється від статусу «буферної зони» до ролі «стратегічного партнера». Крім того, аналізуються наслідки розбіжностей у світоглядах, що мають вплив на формування майбутнього європейського порядку безпеки. Україна прагне закріпити своє важливе місце у європейській та світовій безпековій архітектурі, що відображає не лише її прагнення бути не просто країною на межі військових дій, а й ключовим актором у забезпеченні стабільності й безпеки регіону. Такий перехід є відображенням глибоких змін у світоглядних підходах, політичних орієнтирах та ціннісних орієнтаціях, що мають суттєві наслідки для формування майбутнього європейського порядку безпеки. Насамкінець, автори стверджують, що для розуміння мінливості ролі України у сучасних міжнародних контекстах необхідно не лише переосмислити військові та інституційні фактори, а й врахувати комунікативні основи стратегічного взаєморозуміння в сучасній Європі.

Огляд літератури та джерела. Наукове розуміння позиції України у рамках європейської архітектури безпеки розвивалося у паралелі з ширшими дебатами у теорії міжнародних відносин щодо конститутивної ролі комунікації, сприйняття та світогляду у формуванні стратегічних результатів. Традиційний реалістичний підхід до міжнародної політики, який зосереджувався на матеріальних можливостях та стратегічному стримуванні, поступово доповнюється, а в окремих випадках навіть піддається сумніву, конструктивістськими та комунікативними

теоретичними підходами. Ці підходи наголошують на значенні ідентичності, спільного розуміння та інтерсуб'єктивних аспектів як ключових змінних у формуванні міжнародних процесів. Варто зауважити, що ретельний аналіз літератури досліджує ключові теоретичні та емпіричні джерела, які лежать у основі цього дослідження, підкреслюючи їхній внесок у концептуалізацію трансформації України з буферної зони у стратегічний центр опори. Водночас, виявлено прогалини в існуючих дослідженнях та окреслено, як ця стаття сприяє розвитку дискусії через призму комунікації та дисконунікації.

Теоретики конструктивізму стверджують, що структура міжнародної системи визначається не лише розподілом влади, а й спільними ідеями та соціальними концептами. Політичний науковець і один з головних дослідників соціального конструктивізму у галузі міжнародних відносин Александр Вендт висловив положення про те, що «анархія є результатом діяльності державних інститутів», підкреслюючи, що хаосу і безладу не існує самотійно, вони формуються під впливом поведінки та політик державних структур, постулюючи, що ідентичності та інтереси спільно конструюються через комунікативні процеси між державами. Ця теоретична орієнтація забезпечує онтологічну основу для аналізу процесів дискурсивної конструювання та переосмислення геополітичної ролі України, здійснюваного як внутрішніми, так і міжнародними акторами².

Важливим для нашого дослідження є також точка зору американського політолога Роберта Джервіса, який дослідив механізми сприйняття, системи переконань та ідентичності та уявлень в міжнародних відносинах, висвітлюючи роль когнітивних упереджень та інтерпретаційних рамок у формуванні стратегічних рішень³. Ключовий висновок полягає в тому, що хибні сприйняття в міжнародній політиці зумовлені, насамперед, не браком інформації, а, радше, несумісністю ментальних моделей різних акторів. Ця несумісність, своєю чергою, впливає з того, що міжнародна політика традиційно осмислюється крізь призму матеріалістичної та індивідуалістичної онтології. Відповідно, застосування ідеалістичної та голістичної оптики, на наше переконання, уможливорює глибше й адекватніше розуміння системи міжнародних відносин і разом з тим становить важливий аналітичний інструмент для глибшого розуміння причин багатократних непорозумінь щодо намірів і стратегічної ідентичності України у відповідних політичних дискурсах як у західних, так і в російських колах.

² Wendt A. Social theory of international politics / A. Wendt. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. DOI: 10.1017/CBO9780511612183

³ Jervis R. Perception and misperception in international politics. Princeton: Princeton University Press, 1976. URL: <https://doi.org/10.2307/j.ctvc77bx3>

Таким чином, закладається теоретична основа для інтерпретації стратегічного наративу України, що розвивається, як продукту, насамперед, комунікативної взаємодії та когнітивного фреймінгу, а не статичної геополітичної даності.

На основі викладених фундаментальних положень, які ґрунтуються на досягненні взаєморозуміння шляхом раціонального діалогу, а не через політику примусу у сфері міжнародних відносин, ця концепція значною мірою обґрунтовується теорією комунікативної дії німецького філософа і соціолога Юргена Габермаса (1984⁴, 1987⁵). Ця теорія сприяла формуванню концептуального підходу, відповідно до якого взаєморозуміння, а не інструментальна маніпуляція, має виступати базовим принципом політичної співпраці. Розмежування, здійснене Габермасом між комунікативними та стратегічними діями, надає важливий аналітичний інструментарій для дослідження ролі дипломатії у період воєнних конфліктів та інформаційних практик у формуванні етичних орієнтирів колективної безпеки у європейському просторі. Зокрема, стратегізація комунікації, орієнтованої на примус замість сприяння взаєморозумінню, сприяє спотворенню інтерсуб'єктивності та ускладнює досягнення ефективних колективних заходів безпеки, що має суттєві наслідки для формування довіри та співпраці у контексті сучасних міжнародних відносин.

Розвідки крайніх досліджень, зосереджених на дискурсивних аспектах, розширюють відповідну логіку, висуваючи припущення, що способи, якими суб'єкти інтерпретують кризи безпеки, визначають не лише громадське сприйняття, а й інституційні реакції. У випадку України комунікативна автентичність – її здатність виражати моральну актуальність та емоційну правду – стала джерелом легітимності. Як проникливо зауважив Клаус Фляйшман, мова – це емоція, підкреслюючи, що термінологія ніколи не буває нейтральною: вона втілює колективні світогляди та культурні ідентичності. Це спостереження є основною метою статті, згідно з якою ефективна дипломатія та співпраця у сфері безпеки залежать від рівня емоційного інтелекту та лінгвістичної ясності так само, як і від військової боєздатності.

Варто зазначити, що українські наукові дослідження надають релевантний контекст для ґрунтовного аналізу того, як комунікативна та перцептивна динаміка вплинули на формування міжнародної позиції України. Монографічні праці та наукова література, розглянуті в цьому дослідженні, пропонують

⁴ Habermas J. The theory of communicative action. Vol. 1: Reason and the rationalisation of society / J. Habermas. Boston: Beacon Press, 1984. 512 p.

⁵ Habermas J. The theory of communicative action. Vol. 2: Lifeworld and system: A critique of functionalist reason / J. Habermas. Boston: Beacon Press, 1987. 457 p.

широкий спектр точок зору щодо процесів формування ідентичності України в Центральній та Східній Європі (ЦСЕ). У цих роботах простежується історичний тягар лімінальності – сприйняття України як периферійної або перехідної держави – та її поступова трансформація у дискурсі стратегічної центральності.

Знаний науковець-політолог Володимир Фісанов, аналізуючи роль України в регіональному контексті, наголошує на необхідності її позиціонування як «прозеліта демократії у складному регіоні Центральної та Східної Європи». Посилаючись на Дені де Ружмона, дослідник порівнює малі та середні держави із «зеленими куточками світу, де якомога більше людей можуть користуватися статусом громадян», стверджуючи, що такі політичні утворення здатні балансувати силу великих держав «справжньою та реальною свободою». Ця нормативна аргументація корелює з сучасними практиками воєнної дипломатії України, у рамках яких демократична легітимність розглядається як фундамент та ресурс її геополітичної суб'єктності⁶.

Зважаючи на вищезгадане, політолог-міжнародник Остап Кушнір розвиває деколоніальну перспективу щодо осмислення ролі України у продукуванні знань про безпеку. У праці «Деколонізація продукування знань про Україну: безпековий аспект»⁷ він зазначає, що історично Україну інтерпретували крізь зовнішні епістемологічні рамки – російські, радянські або західні, що обмежувало її здатність самостійно формувати власну стратегічну ідентичність. Відповідно, дослідник закликає до «деколонізації наративів безпеки», наголошуючи на важливості включення українських перспектив як автономних джерел теоретичного осмислення та стратегічного аналізу⁸. У сукупності морально-нормативне бачення демократичного оновлення, запропоноване В. Фісановим, та деколоніальний наратив О. Кушніра окреслюють дві взаємопов'язані засади інтелектуальної трансформації України: перша зосереджена на ціннісних орієнтирах і політичних прагненнях, друга – на епістемічній автономії та праві на саморепрезентацію. Обидві перспективи сходяться на тому, що комунікація – дипломатична чи наукова – є простором, у якому відбувається процес заперечення, переосмислення й реконфігурація влади, ідентичності та легітимності.

⁶ Фісанов В. До нового розуміння асиметрії міжнародних відносин: особливості XX і XXI століть. *Мегіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент* : зб. наук. праць. Чернівецький нац. ун-т, 2022. Т. 10. С. 123–142. DOI: <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2022.10.123-142>

⁷ Kushnir O. Decolonising knowledge production about Ukraine: A security aspect. *Polish Political Science Yearbook*. 2024. Т. 53. № 3. С. 139–153. DOI: <https://doi.org/10.15804/ppsy202434>; URL: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/uploads/periodicals/ppsy/53-3/ppsy2024310.pdf>

⁸ Kushnir O. (2024). Vladimir Putin has never understood why Ukrainians want to control their own destiny. *The Conversation*. URL: <https://theconversation.com/vladimir-putin-has-never-understood-why-ukrainians-want-to-control-their-own-destiny-223888/>

Доповнюючи аналіз ще одним емпіричним і нормативним виміром, видатні науковці Юрій Котляр та Маргарита Лимар досліджують трансформацію міжнародної системи безпеки після повномасштабного вторгнення росії. Концептуалізуючи Україну як «щит Європи», їхнє дослідження розміщує боротьбу України в ширшому цивілізаційному континуумі, стверджуючи, що її захист демократичних цінностей та правового порядку переміщує державу з маргінесу до нормативного центру європейської безпеки⁹. Поєднуючи історичний, порівняльний та аналітичний підходи, вони показують, як воєнний досвід України виявляє системні вразливості в глобальному управлінні, водночас генеруючи нову модель нормативної влади, що ґрунтується на законах моральності. Метафора «щита» доповнює деколоніальну тезу О. Кушніра, представляючи Україну як захисника, так і емансипованого голосу в рамках європейського безпекового порядку, що розвивається.

Сучасні європейські політичні дослідження також висвітлюють, яким чином комунікативна трансформація України взаємодіє з інституційними та стратегічними реформами у Європейському просторі. Такі видатні експерти, як аналітик із брюссельського Королівського інституту міжнародних відносин «Еґмонт» Свен Біскоп¹⁰ та відомий європейський дослідник з питань безпекової та оборонної політики ЄС, Джоліон Ховорт¹¹, досліджують реакцію Європи на відновлення конкуренції великих держав, підкреслюючи обмеження існуючих структур, таких як Стратегічна концепція НАТО та Стратегічний компас ЄС. Їхні дослідження підкреслюють важливість дотримання принципів гнучкості, чіткої комунікації та політичної узгодженості, які знайшли своє відображення у Сімох принципах воєнної дипломатії України, сформульованих міністром закордонних справ Дмитром Кулебою¹².

Практична імплементація зазначених принципів широко демонструється доктриною воєнної дипломатії України, яка перебуває у процесі розвитку та офіційно презентована через платформу «Воєнна дипломатія» Міністерства закордонних справ України. Важливим є той факт, що вебсайт документує

⁹ Kotlyar Y., Lymar M. Ukraine as a shield for Europe: The Russian invasion and the reshaping of international security. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2025. Вип. 10. С. 75–86. DOI: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2025.10.075>

¹⁰ Biscop S. War for Ukraine and the rediscovery of geopolitics: must the EU draw new battlelines or keep an open door? Egmont – Royal Institute for International Relations. 2023. URL: https://www.egmontinstitute.be/app/uploads/2023/05/Sven-Biscop_Paper_123_vFinal.pdf

¹¹ Howorth J. Strategic autonomy: Why it's not about Europe going it alone. *European View*. 2019. Т. 18. С. 254. DOI: <https://doi.org/10.1177/17816858198831>

¹² Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine launches Wartime Diplomacy website*, 2024. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/mzs-stvorilo-storinku-pro-voyennu-diplomatiyu-wartime-diplomacy>

безпрецедентну адаптацію дипломатичної служби України під час повномасштабної агресії росії, пропонуючи вичерпний звіт про її зусилля щодо зміцнення держави, підтримки міжнародної солідарності та відкриття нових глобальних горизонтів для українських громадян та бізнесу. Як зазначив тодішній міністр МВС Кулеба, «вогонь війни спалив мости з минулим... у нашому словнику більше немає слова «неможливо». З лютого 2022 р. дипломатична команда президента Володимира Зеленського працює в особливому режимі воєнної дипломатії – виснажливому та ризикованому, сміливому, але продуманому, і водночас змінює правила дипломатичної гри»¹³.

Ця адаптивна модель втілює комунікативну компетентність та моральну ясність, які сучасні вчені вважають важливими для ефективної міжнародної діяльності. Дипломатичний корпус України одночасно функціонував як стратегічний координатор та комунікатор стійкості – мобілізуючи глобальну коаліцію для постачання сучасної зброї, забезпечення фінансової та гуманітарної допомоги, а також підтримки санкційного тиску проти держави-агресора. Забезпечуючи гармонійне поєднання риторичної послідовності та стратегічної результативності, дипломатія у період воєнного конфлікту трансформувала Україну з пасивного учасника у активного суб'єкта, що бере на себе функцію формулювання норм у рамках європейського та глобального безпекового порядку. Вона репрезентує інтеграцію оперативної актуальності кризової дипломатії із принципами демократичної автентичності у комунікації, конкретизуючи втілення теоретичних засад, що визначають пошук Європою оновленого стратегічного орієнтира.

Варто зауважити, що звіти провідних міжнародних аналітичних центрів, зокрема Інституту Егмонта, Центу аналізу європейської політики (СЕРА) та Київської школи економіки (КСЕ), сприяють емпіричному розумінню впливу партнерських відносин України у сфері безпеки та дипломатичних перемовин на процес перекалібрування європейських оборонних структур. Ці аналітичні джерела, орієнтовані на політичний аспект, доповнюють теоретичний дискурс, підтверджуючи практичним досвідом такі абстрактні концепції, як дискомунікація чи хибне сприйняття, шляхом таких практик як формування коаліцій, інформаційні операції та дипломатія Формули миру.

Незважаючи на широкий спектр наукових досліджень у цій галузі, залишається кілька аналітичних прогалин. Значна частина літератури, присвяченої європейській безпеці, досі розглядає комунікацію як вторинну змінну – додатковий чинник, що доповнює політику сили, а не як центральний механізм стратегічної

¹³ Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine launches Wartime Diplomacy website*, 2024. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/mzs-stvorilo-storinku-pro-voyennu-diplomatiyu-wartime-diplomacy>

трансформації. Хоча багато політичних експертів зосереджені на оперативних аспектах оборонної та дипломатичної діяльності України, систематичне дослідження емоційних, лінгвістичних та перцептивних вимірів комунікації у воєнний час залишається недостатньо розвинутим. Крім того, існує обмежений порівняльний аналіз, який досліджує відмінності у комунікативних стратегіях України у порівнянні з іншими державами Центральної та Східної Європи, зосереджуючись на їх впливі на формування поведінки альянсу чи громадської думки. Існують певні прогалини у дослідженні аспектів інтеграції військової дипломатії України у більш широкий контекст комунікативних та конструктивістських підходів, що потребують подальшого вивчення та аналізу. Зокрема, автори зосереджують свою увагу на важливості емпатії, мовної експресивності й наративу – елементів, які традиційно оцінюють як «м'які» або риторичні – у формуванні архітектури стратегічної узгодженості та стійкості. Таким чином, дослідження не лише поглиблює теоретичні підходи, а й визначає нові горизонти для практичних стратегій у сфері військової дипломатії та національної безпеки.

Теоретична основа. Глобальний хаос та «ретроімперський» виклик: визначення контексту для стратегічного повороту України.

Світова спільнота далеко відійшла від відносної передбачуваності епохи холодної війни. Хоча біполярне протистояння зберігало нестійкий баланс, воно також забезпечувало чітко визначені правила поведінки. Однак період після 1991 р. породив подвійну ілюзію: західну ейфорію щодо «кінця історії» та східну невизначеність на пострадянському просторі. На думку відомого політолога, директора НДІ європейської інтеграції та регіональних досліджень Анатолія Круглашова, розпад біполярної системи не призвів до створення інтегрованої спільноти безпеки, а радше фрагментував міжнародний порядок на конкуруючі регіоналізми, де Східне партнерство та подібні ініціативи стали аренами геополітичної неоднозначності, а не стабільності¹⁴.

На початку 1990-х років росія тимчасово прагнула партнерства із Заходом, перш ніж знову прийняти політичну міфологію винятковості та відновленої величі. Ця траєкторія, яку А. Круглашов концептуалізує як «ретроімперську політику», мала на меті відновити вплив на території, що колись входили до тодішньої радянської сфери, оголосивши їх «зонами привілейованих інтересів»¹⁵. Такий світогляд знову легітимізував експансіонізм під виглядом історичної долі,

¹⁴ Kruglashov A. Global (dis)order: Main trends of the post-Cold War era / Kruglashov A., Popescu D. (eds.) *Marea Neagră în căutarea hegemonului pierdut / The Black Sea: In search of the lost hegemon*. Chernivtsi : Yuriy Fedkovych University Press, 2023. P. 33–46.

¹⁵ Kruglashov A. Eastern Partnership vis-à-vis challenges and doubts. *Studia i Analizy Nauk o Polityce*. 2020. № 1. P. 65–78.

перетворюючи пострадянських сусідів, включаючи Україну, на цілі примусової реінтеграції, а не на партнерів у регіональній співпраці.

Як зазначає знаний політолог-міжнародник Сергій Федуняк, росія стала головним конкурентом не лише для євразійського та пострадянського регіонів, але й для світового нормативного порядку як такого. Його аналіз підкреслює систематичне руйнування москвою міжнародних інституцій через порушення Статуту ООН, Гельсінського заключного акту та ключових документів Ради Європи та ОБСЄ. Агресивна пропаганда та маніпуляції кремлем інформаційними екосистемами ще більше підірвали здатність міжнародної спільноти колективно діяти проти військових чи політичних загроз. Автор доходить висновку, що систематичне нехтування принципами закону та багатосторонності у міжнародних відносинах переосмислило порядок денний глобальної безпеки, зосередивши увагу на обороні й стримуванні вищим пріоритетом порівняно з прагненнями до співпраці та розвитку. Як стверджує С. Федуняк, проблеми безпеки зараз домінують у глобальному дискурсі, часто затьмарюючи відновлення після пандемії, деградацію навколишнього середовища та нерівність на Глобальному Півдні. Тому протидію України російській агресії не можна розуміти лише як регіональний конфлікт – вона знаменує собою епіцентр глобальної боротьби між комунікативним порядком та дезінформацією, законністю та нігілізмом, демократичною стійкістю та авторитарним регресом¹⁶.

Задовго до повномасштабного вторгнення 2022 р. дослідники М. Булег, О. Луцевич та А. Марінхад визначили зростаючу загрозу, яку росія становить для громадянської стабільності та стійкості у країнах Східної Європи. Їхнє дослідження, здійснене в Королівському інституті міжнародних відносин Chatham House, задокументувало, як Україна, Білорусь та Молдова зіткнулися із системними дезінформаційними кампаніями та з використанням гібридних засобів для дестабілізації. Згідно з результатами наукових досліджень, окреслюється конкурентна перевага України у вигляді активного громадянського суспільства, здатного опиратися примусовим наративам та сприяти формуванню соціальної стійкості. Автори стверджують, що комунікативні мережі, що розвинулися в межах українського громадянського суспільства, такі як низові ЗМІ, волонтерські рухи та сили територіальної оборони ЗСУ, стали «імунною системою» демократії під гібридним тиском, сприяючи її збереженню та адаптації у складних умовах

¹⁶ Федуняк С. Вплив російсько-української війни на діяльність провідних інститутів безпеки в контексті формування нової моделі міжнародних відносин. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент* : зб. наук. праць. Чернівцький нац. ун-т, 2022. № 11. С. 131–140. DOI: <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2022.11.131-140>

сучасної інформаційної війни та політичної нестабільності¹⁷. Автори артикують свою увагу на систематичному руйнуванні міжнародних інституцій московою, яка систематично порушує Статут ООН, Гельсінський заключний акт та ключові документи Ради Європи та ОБСЄ. Агресивна пропаганда та маніпуляції кремля інформаційними екосистемами ще більше підірвали здатність міжнародної спільноти колективно діяти проти військових чи політичних загроз.

Ця перспектива демонструє, що комунікація та світогляд становлять не другорядні аспекти безпеки, а радше, саму основу стійкості, артикулюючи тезу, що виживання та стратегічна переорієнтація України залежать власне від її здатності підтримувати внутрішній діалог, чітко формулювати зміст та зберігати суспільну довіру в умовах дезінформаційної війни.

Таким чином, кейс-стаді України слугує парадигмою як занепаду старої світової системи безпеки, так і виникнення нової, комунікативної моделі. Здатність держави поєднувати демократичний дискурс зі стратегічною координацією ілюструє модель стійкості, яка вкрай необхідна всій Європі.

Україна між наративами: від буферної зони до стратегічного партнера. Мало які країни так яскраво ілюструють роль мови та її впливу на міжнародне сприйняття так, як це демонструє Україна. Її геополітичне розташування – між євроатлантичним і євразійським простором – історично визначало її статус об'єкта конкуруючих наративів, а не суб'єкта власного стратегічного дискурсу. Ці наративи не лише описували Україну, а й визначали її, обмежуючи діапазон можливих політичних варіантів та формуючи те, як внутрішні та зовнішні актори інтерпретують її роль у Європі. Тому розуміння зміни позиції України в європейській архітектурі безпеки вимагає відстеження дискурсивних зрушень, що супроводжували її політичну трансформацію – від сприйняття її як буферної зони до стратегічного партнера.

Як було вже вище зазначено, протягом більшої частини періоду після завершення Холодної війни, Україну осмислювали в термінах ліміальності – простору «посередині», а не як самостійного стратегічного суб'єкта як з боку західних так і російських політиків. Використання таких термінів, як «буфер», «периферія» або «сфера впливу», передбачало її геополітичну пасивність і залежність від зовнішніх акторів. Така мовна конвенція відображала не лише стратегічні позиції, але й глибоко вкорінені когнітивні та емоційні моделі: західні актори, надаючи перевагу стабільності, розглядали Україну як нейтралізуючий пояс, здатний стримувати російський вплив без провокації відкритого конфлікту,

¹⁷ Boulègue M., Lutsevych O., Marin A. Civil society under Russian's threat: Building resilience in Ukraine, Belarus and Moldova. Chatham House. 2018. С. 5–6. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/2018-11-08-civil-society-russia-threat-ukraine-belarus-moldova-boulegue-lutsevych-marin.pdf>

тоді як росія сприймала її як культурно та історично невід'ємну складову власного цивілізаційного простору.

Використання такого формулювання, як «буферна зона», спричиняло подвійне хибне сприйняття: з одного боку, воно недооцінювало політичну активність та суспільний динамізм України, а з іншого – внутрішньо посилювало наратив її маргіналізації, що ускладнювало процес консолідації цілісної національної ідентичності. Так звана дискомунікація, які виникала через внутрішні розбіжності, лише посилювала цю ситуацію і ускладнювала взаєморозуміння між різними групами та сферами суспільства. Світоглядні уявлення щодо суверенітету, безпеки та приналежності трансформувалися у структурні перешкоди для встановлення істинного партнерства. Використання термінології, пов'язаної з нейтралітетом та балансом, виконувало функцію маскування емоційно прихованих сенсів, зокрема недовіри, патерналізму та асиметричних аспектів, які визначали характер відносин України як із Сходом, так і із Заходом.

Показовими у даному контексті є події 2014 р. та особливо повномасштабне вторгнення 2022 р., які глибоко порушили цю парадигму. Війна стала каталізатором глибоких лінгвістичних та концептуальних перекалібровок, що мають значний вплив на формування колективних наративів і стратегічних орієнтирів. В умовах війни Україна перестала розглядатися як територія «між» Сходом і Заходом, натомість перетворилася на центральний елемент боротьби, яка визначає майбутнє європейського контексту. Західний дискурс зазнав суттєвого зсуву: від раніше домінуючого образу України як буфера між геополітичними впливами до її уявлення як держави на передовій – захисниці спільних демократичних цінностей та правового порядку. Водночас, ця мовна трансформація, що відображала нове стратегічне усвідомлення, мала не лише семантичну функцію, але й емоційно-ідеологічний підтекст. Мова резильєнтності, героїзму та опору, поширена у світових ЗМІ, сприяла гуманізації України та легітимації її прагнень до євроатлантичної інтеграції, формуючи нові наративи, що підсилювали її символічну та політичну вагу у міжнародному просторі.

Найважливіше те, що власне українські політичні актори відіграють дедалі активнішу роль у формуванні такого наративу. Шляхом дипломатії, публічної комунікації та культурної політики Україна прагнула створити образ стійкості, інновацій та стратегічної незламності. Такі ініціативи, як міжнародні звернення президента Зеленського, кампанії цифрової дипломатії України та комунікативні стратегії суб'єктів громадянського суспільства, разом переосмислили Україну як стратегічний центр – державу, чий вибір та альянси можуть критично впливати на регіональний та глобальний баланс сил.

Грунтуючись на попередніх дослідженнях щодо нормативної еволюції України, В. Фісанов пропонує концептуалізацію майбутнього країни у контексті Центральної та Східної Європи як активної ціннісно-генеруючої сили, а не як похідної від зовнішніх факторів. Він розглядає Україну як «прозеліта демократії» у складному регіоні, де ідея та практика демократії є єдиним нерозривним принципом національного розвитку. Водночас, автор підтримує позицію Дені де Ружмона щодо ролі малих держав у глобальній системі, згідно з якою «мала держава існує для того, щоб забезпечити зелений куточок у світі, де якомога більше людей можуть користуватися статусом громадян». Це припущення підкреслює, що справжня сила менших націй полягає у їхній свободі та моральному прикладі, а не у матеріальній могутності. У такій інтерпретації Україна виступає не лише як адамант європейської інтеграції, а й як ініціатор демократичного відродження – комунікатор громадянських ідеалів, здатний наповнити безпековий та політичний ландшафт регіону оновленими цілями та легітимністю. Ця концептуалізація тісно співвідноситься з раніше розглянутою комунікативною трансформацією: вона визначає Україну не як пасивного суб'єкта процесу євроінтеграції, а як активного учасника і носія демократичних цінностей, здатного сприяти нормативному оновленню у всьому регіоні.

Крізь цю призму нова ідентичність України як стратегічного стрижня виходить за межі військового значення. Вона втілює моральну та комунікативну місію – продемонструвати, як демократія, свобода та громадянська стійкість можуть процвітати навіть посеред агресії та асиметрії. Таке переосмислення регіональної ролі України також перегукується з ширшими європейськими дебатами щодо інновацій, освіти та трансформації. Нещодавні зустрічі лідерів вищої освіти та політиків по всій Європі, де цифрова трансформація, інтернаціоналізація та інновації обговорювалися як рушійні сили глобального впливу, підкреслюють схоже прагнення: поєднати знання, креативність та громадянську відповідальність як основи оновлення Європи. Таким чином, демократичне переродження України резонує з цими ширшими течіями, символізуючи те, як суспільства, що перебувають під тиском, все ще можуть формувати континентальну уяву та інституційні інновації.

Цей дискурсивний зсув відображає глибшу трансформацію світогляду. Національний наратив України тепер наголошує не на її положенні «між» двома цивілізаціями, а на її ролі як плацдарму європейського оновлення та моральної ясності в часи системної кризи. У цьому сенсі комунікація стає інструментом стратегічної автономії: контролюючи свій наратив, Україна переосмислює інтерпретаційні рамки, через які інші актори сприймають її легітимність та стратегічну цінність.

Еволюція від буферної зони до стратегічного партнера свідчить про те, що майбутнє європейської безпеки не може зводитися лише до військових альянсів чи інституційних реформ. Воно також залежить від комунікативних перебудов – від того, як держави розуміють та спроможні комунікативно та емоційно інвестувати у значення партнерства, суверенітету та солідарності. Комунікативна парадигма безпеки, що ґрунтується на взаємному визнанні та лінгвістичній емпатії, пропонує шлях до подолання усталених хибних уявлень та сприяння довгостроковій співпраці.

Наслідки для архітектури європейської безпеки. Переосмислення статусу України від периферійної буферної зони до стратегічного ядра має системні наслідки для європейської безпеки. Воно проблематизує традиційні моделі регіонального порядку, сформовані в межах парадигми сфер впливу, ієрархізованих інституцій та стримувальної військової рівноваги. Власне, цей зсув показує, що безпека в Європі більше не визначається виключно розподілом влади чи структурою формальних альянсів, а дедалі більше якістю комунікації між державами, інституціями та суспільствами.

Як показує воєнний досвід України, ефективність національної оборони виходить далеко за межі поля бою, спираючись на інтеграцію суспільної стійкості, громадянської єдності та місцевої ініціативи. Ярослав Зорій та Валентина Богатирець підкреслюють ключову роль сил територіальної оборони як структури, за допомогою якої українське суспільство перетворює колективну комунікацію та солідарність на стратегічний потенціал. Їхня наукова розвідка розглядає стійкість не лише як оборонний механізм, але й як комунікативну практику – переговори щодо довіри та консенсусу між громадянами та інституціями. Ця модель оборони «знизу вгору» зміцнює позицію України як «стратегічного стрижня», де безпека ґрунтується на розширених можливостях спільнот, а не на централізованому примусі.

Європейська система безпеки історично ґрунтувалася на інституціоналізованих комунікації – через такі механізми, як ОБСЄ, НАТО та ЄС – для послаблення міждержавної напруги та сприяння стабільності. Однак, ці структури часто обмежувалися асиметричним сприйняттям та розбіжними стратегічними наративами. Досвід України демонструє, що довготривалої безпеки неможливо досягти без спільної комунікативної основи: взаємного розуміння намірів, визнання законних претензій на ідентичність та емпатії до різного історичного досвіду.

У контексті трансформації стратегічного наративу України особливого значення набуває здатність держави до оперативного комунікативного реагування на нові виклики та ефективної дискурсивної координації

з міжнародними технологічними партнерами. Протистояння російській агресії, таким чином, актуалізувало швидкість комунікативних рішень як критичний фактор не лише забезпечення обороноздатності, а й переосмислення ролі України у європейській системі безпеки.

Показовим прикладом трансформації комунікативних практик стала взаємодія Міністерства оборони України з компанією SpaceX. Зокрема, після виявлення використання російськими силами безпілотних літальних апаратів (БПЛА) із застосуванням зв'язку Starlink, Міністр оборони України Михайло Федоров оперативно ініціював пряму комунікацію з засновником SpaceX Ілоном Маском, що уможливило швидке вироблення рішення щодо обмеження несанкціонованого використання технології¹⁸. Власне, рішення керівництва SpaceX терміново активувати Starlink та направити першу партію терміналів в Україну на початку повномасштабного вторгнення демонструє, як комунікативна активність української сторони сприяла зміцненню її позиції як стратегічного партнера, а не пасивного реципієнта допомоги.

Цей кейс ілюструє дискурсивний зсув: від периферійного об'єкта безпекової політики до активного комунікативного актора, здатного формувати технологічні альянси та впливати на рішення глобальних корпорацій. Оперативність комунікації у поєднанні зі здатністю до швидкого налагодження діалогу з міжнародними технологічними акторами становить суттєвий чинник успішної протидії сучасним гібридним загрозам. Відтак, постає нормативне питання щодо використання західних технологій, зокрема систем супутникового зв'язку: вони мають слугувати захисту демократичних цінностей, а не бути інструментом авторитарної агресії, що, своєю чергою, підкреслює роль України як захисника європейських норм.

Паралельно, у сфері оборонних інновацій Україна здійснює якісний прорив у виробництві високотехнологічних озброєнь та масштабуванні виробництва безпілотних систем і крилатих ракет. Це стало можливим завдяки формуванню нової комунікативної екосистеми, яка інтегрувала ІТ-фахівців, підприємців та науковців, а також завдяки усуненню бюрократичних перешкод. Така трансформація, відтак, репрезентує не лише технологічний, а й дискурсивний зсув: Україна позиціонує себе як інноваційний хаб, здатний генерувати оборонні технології, а не лише споживати західну допомогу.

¹⁸ ArmyInform (2026, січень 31). Ілон Маск відреагував на запит Міністерства оборони України щодо обмежень на використання росіянами Starlink для БПЛА. ArmyInform. URL: <https://armyinform.com.ua/2026/01/31/ilon-mask-vidreaguav-na-zapyt-ministra-oborony-ukrayiny-shhodo-obmezhen-na-vykorystannya-rosiyanamy-starlink-dlya-bpla/>

Загалом, поєднання оперативності комунікативних рішень, інноваційності та активної технологічної дипломатії формує новий стратегічний наратив України – не як периферійного буфера між Європою та Росією, а як ключового елемента європейської безпеки, здатного цілеспрямовано впливати на хід конфлікту та регіональний баланс сил. У цьому контексті критично важливим залишається продовження інвестицій західних партнерів у розширення українських оборонно-технологічних спроможностей, що не лише посилить військову позицію України, а й закріпить її новий дискурсивний статус у європейському безпековому просторі.

Таким чином, комунікативна система безпеки наголошуватиме на діалозі не лише як дипломатії, а й як спільному конструюванню сенсу. Вона виходитиме за рамки транзакційних переговорів до моделі комунікативної раціональності Габермаса, де метою є не домінування, а взаєморозуміння. На практиці це означає зміцнення платформ для міжкультурного обміну, стратегічного наративного аналізу та лінгвістичної чутливості в рамках європейських дипломатичних та військових інституцій. Голос України в цих просторах не повинен бути периферійним чи символічним, а формуючим – допомагати перекалібрувати емоційний та нормативний словник європейського безпекового дискурсу.

Траєкторія розвитку України підтверджує необхідність адаптивних та інклюзивних інституцій безпеки. Європейський Союз і НАТО, традиційно створені для зміцнення миру між усталеними членами, тепер стикаються з викликом інтеграції держави, яка стала одночасно передовою та моральним орієнтиром. Це вимагає не лише процедурних коригувань, таких як прискорені процеси вступу та посиленна оперативна сумісність, але й адаптації наративу.

Мова, що використовується в політичних заявах, комюніке та офіційних документах, має символічну силу: вона сигналізує про приналежність, формує очікування та впливає на громадські сприйняття. Інституційна комунікація, яка відображає емпатію, рівність та спільну долю, може зміцнити солідарність; навпаки, мова умовності чи поблажливості ризикує увічнити стару логіку «буферної зони». Таким чином, стратегічне включення передбачає як структурну, так і семіотичну трансформацію – узгодження слів зі справами.

Війна в Україні також стала випробувальним полігоном для нормативного самовизначення Європи. Континент стикається не лише з геополітичною кризою, а й з кризою сенсу – того, що означає «Європа» в моральному, культурному та цивілізаційному плані. Боротьба України за суверенітет та демократичну цілісність відродила фундаментальні наративи свободи, гідності та солідарності, які стали абстрактними в європейському дискурсі.

Визнання України стратегічним центром означає визнання того, що європейська безпека невіддільна від європейської ідентичності. Це передбачає більше, ніж просто надання військової підтримки; це вимагає переосмислення європейського світогляду в комунікативних термінах – таких, що є інклюзивними, емоційно резонансними та історично свідомими. У цьому контексті лінгвістична емпатія, яку Фляйшман описує як невід'ємну частину комунікації, стає дипломатичною необхідністю: Україні та Європі варто навчитися відчувати, а також мислити спільними термінами.

Досвід України пропонує випробувальний майданчик для цього нового комунікативного порядку. Її здатність взаємодіяти із західними партнерами, протидіяти дезінформації та проєктувати узгоджені цілі вже змінила уявлення про те, що становить стратегічну компетентність. Якщо ці комунікативні практики будуть інституціоналізовані, вони можуть слугувати моделлю для більш рефлексивної, емпатичної та партисипативної європейської системи безпеки – такої, що ґрунтується як на спільній мові, так і на спільних інтересах.

Висновки. Підсумовуючи, проведене дослідження засвідчило, що ідея Фляйшмана про емоційну природу мови набуває особливої актуальності в контексті сучасної перебудови європейської безпеки та зміни позиціонування України в ній. Його теза, таким чином, розкриває центральний парадокс міжнародної політики: попри те, що сила може визначати безпосередні результати, саме мова конституює їхнє значення, яке в свою чергу, формує основу самої влади. У боротьбі за ідентичність та стратегічну орієнтацію України мова є такою ж важливою, як і зброя. Вони визначали, кого сприймають як агресора чи жертву, партнера чи аутсайдера, буфера чи опори.

Автори стверджують, що комунікація, хибне сприйняття, дискомунікація та світогляд не є периферійними для геополітики, а є її невід'ємними конструкторами. Наратив «буферної зони», який довго стримував Україну в пасивній нейтральній позиції, відображав не об'єктивну географію, а успадковану мову ієрархії та залежності. Завдяки дискурсивній трансформації – відновлюючи власну суб'єктність, переосмислюючи свою ідентичність та проєктуючи емоційну автентичність – Україна переосмислила себе стратегічною опорою: комунікативним актором, здатним впливати не лише на результати регіональної безпеки, але й систему ціннісних координат, в межах яких Європа осмислює власну ідентичність.

Теоретична дискусія, основана на конструктивізмі, теорії сприйняття та концепції комунікативної дії, передбачає, що виникнення дискомунікації та хибного сприйняття зумовлюється лінгвістичною й когнітивною асиметрією,

яка перешкоджає формуванню комунікативної узгодженості, що є фундаментом для справжньої співпраці у сфері безпеки. Досвід України ілюструє як ризики семантичного спотворення, так і трансформаційну силу ефективної комунікативної діяльності. Переосмислюючи умови свого міжнародного дискурсу, Україна спонукала Європу до переоцінки власних припущень – до відкриття того, що безпека є не лише питанням кордонів або стримування, а передусім питанням приналежності, взаєморозуміння та спільного сенсу.

У перспективі, архітектура європейської безпеки має еволюціонувати у напрямку формування комунікативного порядку – системи, що ґрунтується не лише на стримувальних механізмах та інституційних структурах, але й на нарративній узгодженості та розвитку емоційного інтелекту. Таке бачення вимагає високого рівня лінгвістичної чутливості, історичної обізнаності та готовності враховувати емоційну складову в міжнародних відносинах. Головним завданням є трансформація функціоналу комунікації з інструменту переконання у засіб взаєморозуміння, де безпека забезпечується через діалог, а не через домінування.

У цій новій парадигмі Україна займає не периферійну позицію, а центральне місце у стратегічних уявленнях Європи. Її трансформація з буфера у стратегічного гравця свідчить про те, що майбутнє європейської безпеки визначатиметься як якістю комунікації між її суб'єктами, так і конкретними діями, які вони здійснюють. Якщо мова справді передає емоційний зміст, позаяк емоції, у свою чергу, виступають каталізатором переконання, то голос України, характеризується чіткістю та резонансністю, і здатен перетворитися на емоційний та моральний центр оновленого європейського порядку, побудованого на засадах довіри, емпатії та ефективної комунікації.

Дипломатична реакція України на повномасштабну війну породила сміливу та адаптивну структуру, яка відходить від обережних умовностей класичної дипломатії. Замість того, щоб покладатися на повільне формування консенсусу чи процедурну формальність, ця нова доктрина наголошує на оперативності, чесності та моральній ясності, яких вимагають воєнні реалії.

Таким чином, воєнна дипломатія України переосмислює не лише зміст зовнішньої політики, але й її емоційні та етичні основи. Вона перетворює дипломатію з арени стримування на інструмент стійкості та цілеспрямованої ясності – мову виживання, якою говорять з переконанням.

Значущою подією у контексті європейської безпеки стало повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 р., яке стало критичним поворотним пунктом у її розвитку. Це вторгнення не лише відновило практичне застосування високої інтенсивності сучасних бойових дій,

але й зруйнувало ілюзію безумовної стабільності та вічного миру у регіоні, підкреслюючи необхідність переосмислення стратегічних підходів до забезпечення безпеки. Загальна зовнішня та безпекова політика (СЗБП) Європейського Союзу (ЄС), сформована в епоху після холодної війни і у період відносної стабільності, з труднощами відповідала вимогам швидко змінюваної воєнно-політичної ситуації. Війна в Україні призвела до того, країни ЄС «неочікувано» опинилися на роздоріжжі векторів поточної зовнішньої політики, безпеки та оборони. Європейський Союз надав Україні значущу підтримку і зробив важливі кроки щодо зміцнення її оборонного потенціалу, що засвідчує здатність інституцій адаптуватися до зовнішнього тиску. Нові стратегічні рамки, розширена співпраця у оборонно-промисловому секторі та переосмислення міжнародних місій свідчать про поступовий, хоча й істинний, зсув у напрямку більшої геополітичної впевненості та активної ролі ЄС у глобальній безпековій системі. Однак, як стверджує Д. Дженіні, війна в Україні також «трансформувала СЗБП ЄС з координаційної платформи у випробувальний полігон для стратегічної автономії, виявивши давні інституційні та операційні слабкості». Його аналіз підкреслює висунутий тут аргумент: нинішня траєкторія ЄС відображає як стійкість, так і крихкість – систему, змушену розвиватися через кризу, а не через консенсус¹⁹.

У цьому контексті дипломатія та комунікативна трансформація України воєнного часу не лише спонукали європейські інституції переосмислити безпеку, але й стали каталізатором більшої узгодженості та цілеспрямованості. Таким чином, критичною точкою біфуркації системи зовнішньої безпеки та оборони Європейського Союзу постає питання або консолідації новознайдені стратегічної актуальності через проведення відповідних реформ та забезпечення внутрішньої єдності, або ж ризик повернення до технократичної структури, віддаленої від реалій політичної та владної дійсності. Перспективи формування архітектури безпеки у європейському просторі та місце України у цій системі залежать від здатності ефективно налагоджувати комунікацію, формувати спільне сприйняття та світогляд, що дозволить долати розриви між морально-етичними цінностями та стратегічними можливостями.

Ця війна продемонструвала, що стійкість Європейського континенту залежить як від спільних наративів та емоційної солідарності, так і від ефективності інституційних та військових структур. Здатність України формулювати свою боротьбу не лише як захист територіальної цілісності, але й як оборону універсальних цінностей – свободи, гідності та демократичного

¹⁹ Genini D. How the war in Ukraine has transformed the EU's Common Foreign and Security Policy. *Yearbook of European Law*. 2025. URL: <https://doi.org/10.1093/yel/yeaf003>

самовизначення – посилила відчуття моральної єдності на всьому континенті. Така комунікативна ефективність підкреслює вагому роль дискурсу у мобілізації політичної волі та закріпленні нормативних засад європейської інтеграційної та безпекової системи.

Це переосмислення ставить під сумнів давнє припущення, що менші або прифронтові держави є пасивними об'єктами в політиці великих держав. Воєнна дипломатія України яскраво ілюструє, що стратегічно ефективна комунікація може бути ініційована завдяки майстерності формулювання наративу та автентичності голосу. Вона демонструє, що мова правди та оперативного реагування здатна змінити підходи традиційних центрів впливу до поняття лідерства в умовах кризи. Замість акценту на домінуванні, сучасне лідерство в такому контексті базується на моральності, мужності та емоційній стійкості. Такий підхід є глибоко вкоріненим у національному досвіді та етичних цінностях, що забезпечує його важливу роль у формуванні міжнародної легітимності України. Таким чином, стратегічна комунікація, побудована на цінностях та правдивій інформації, стає ефективним інструментом зовнішньополітичного впливу та зміцнення позицій України на міжнародній арені.

Водночас, досвід України виявляє слабкі сторони традиційних європейських систем безпеки. Бюрократична інерція, фрагментарне прийняття рішень та нерівномірне сприйняття загроз часто перешкоджали здатності континенту колективно реагувати на кризу. Однак ці недоліки також створюють можливості для оновлення. Відстоювання Україною більш гнучкої, гуманної та ціннісної дипломатичної культури пропонує можливий план нової європейської парадигми безпеки – побудованої на партнерстві, емпатії та комунікативній прозорості, а не на ієрархічності.

Країнам Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) варто було б переглянути свої спільні інтереси, посилити свій вплив на міжнародних форумах та ініціювати масштабні спільні проекти, пов'язані з безпекою та обороною, власне такі рамки співпраці, як Бухарестська дев'ятка, Вишеградська група, Люблінський трикутник та Веймарський трикутник, і нещодавно створеної Коаліції охочих (*Coalition of the Willing*) спрямовані на посилення регіональної безпеки. Стратегічні інтереси країн ЦСЄ повинні передбачати ініціативний підхід до питань, що виходять за межі регіональних кордонів. Інтеграція до західних інституцій сприяє посиленню системи захисту держави, водночас сприяючи демократичному розвитку та формуванню економічної стабільності. Інтеграція України до цих форматів співпраці є важливою для забезпечення безпеки ЦСЄ та зменшення довгострокової загрози, що виходить з боку росії. Впровадження

стратегічної дорожньої карти для довгострокової регіональної безпеки позиціонуватиме регіон як критичний центр впливу як на європейській, так і на світовій політичній арені.

У цьому контексті майбутнє європейської безпеки визначатиметься не лише формальними домовленостями, оборонними бюджетами чи інституційними реформами. Безпекова архітектура Європи залежатиме від її колективної здатності слухати й реагувати з емпатією, вести чесний діалог і узгоджувати світоглядні позиції у моменти спільної вразливості. Оскільки голос України продовжує резонувати через дипломатичні, культурні та інтелектуальні канали, безпекова політика може еволюціонувати від системи стримування до спільноти довіри, що ґрунтується не лише на оборонних зобов'язаннях, а й на спільних цінностях і моральних засадах.